

Négy hosszú hónap munkájából mindössze ennyi érdemes próbálkozás, — bizony elég csekély eredmény. A házikezeléses rendszer nem produkált nagyobb művészi teljesítményt, mint amennyit egy magánvállalkozás kezében hagyott vidéki színház is bátran felmutathatott volna. S még hozzá az anyagi eredmény sem volt jobb a művészinél. Egy túlméretezett — és mégis sok szerepkörben hiányos — társulat és sokszor indokolatlan költségek jellemezték a színház vezetését.

Nem csoda, ha Szeged városának érdemes irányítóiban felmerült annak a gondolata, hogy a házikezeléssel szakítani kell és tanácsosabb lesz visszatérni a magánvállalkozáshoz. Hogy mekkora veszedelmet jelentene ez a fordulat az egész magyar vidéki színházra, az első pillantásra nyilvánvaló, de az is érthető, hogy ilyen eredmény után a város vezetőinek gondolatában ez a lehetőség megviláncolhatott. Mindamellet Szeged városa a maga nagy áldozatkészségével még egy évre — egy próbaesztendőre! — meghosszabbította a házikezelést s erre az évre a színház művezetői állására országos pályázatot írt ki.

A pályázat március legvégén eldőlt, s egyik eredménye az volt, hogy a nagyarányú mentőakció ellenére is a színház jelenlegi igazgatója megbukott. A város vezetésének bölcsességét mutatja ez a fordulat, mert hiszen ha erre a sorsdöntő évre megtartatik az, akinek működése alatt a házikezelés kátyuba jutott, felmerülhetett volna annak látszata, mintha ez a nagy kultúrmissziójú város nem akarná komolyan a házikezelés állandósítását. A város ezt a sértésszámba mehető gyanút azonban elhárította magától egyfelől azzal a negatívummal, hogy a be nem vált vezetőt eltávolította, másfelől pedig azzal a pozitívummal, hogy az igazgatót választók nagy többsége egy valóban érdemes tehetőséget emelt a színház igazgatói szé-

kébe. Az új igazgató Kürthy György, a budapesti Nemzeti Színház jeles művésze lett, akitől a fővárosi közönségnek nem lesz könnyű megválnia, de a magyar színház érdeke, hogy ez a modern szellemű, kiváló művész az ország első színházától átkerüljön a szegedi színház élére.

Szeged városának művészi igényű és semmiféle pártszemponttól el nem vakított közönsége pedig bizalommal tekint az új igazgató működése elé, s reméli, hogy sikerülni fog neki a házikezelés rendszerét Szegeden keresztül az egész országban népszerűvé tenni.

Galamb Sándor.

Képzőművészeti szemle.

Az elmúlt hónap művészeti eseményei között a Szépművészeti Múzeum *antik terrakotta-gyűjteményének* bemutatása a legnevezetesebb. A gyűjtemény nemcsak ideig-óráig tartó kiállítás keretében kerül a nyilvánosság elé, bemutatásával teljessé vált a szoborgyűjtemény felállítása. A terrakották kiállítása Budapesten, hol számottevő antik műemlékgyűjtemény nincsen, sokkal többet jelent, mint szerencsésebb helyzetű városokban.

Immár száz éve is elmúlt, hogy az emberiség Winckelmann és Canova zászlaja alatt a renesszánsz óta másodízben felfedezte az antik világot. Azóta a görög-római művészetről alkotott kép lényeges és nagy változásokon esett keresztül. A patétikus Laokoon-szobor és a negédes Ámorok csodálatát az V. és IV. század mestereinek lázas kutatása váltotta fel; az ásatások hosszú sora oly remekeket hozott napfényre, melyek alapján az addigi munka revízióra szorult. A római másolatok révén az azokból vont következtetések alapján rekonstruálni lehetett a hajdani fejlődést. Azonban, sajnos, egészen napjainkig épen ezeknek a római másolatoknak tulajdonítottak túlzott fontosságot, aminek

következtében a fáktól már nem lehetett látni az erdőt: érzéketlen, rossz másolatok diszkreditálták a görög művészetet. Ezért tulajdonítunk nagy jelentőséget az újabban jelentkező szellemtörténeti mozgalomnak, amely az etruszk művészet szerepének tisztázása alapján szétválasztotta egymástól a törvénytelen nászban élő, alapjában teljesen ellentétes szellemű görög és római művészetet s a görög *eredetiek* fontosságára hívta fel a figyelmet. Nincs oly római másolat, amely csak megközelítő képet nyujtana minden idők legegységesebb művészetéről, a görög szobrászatról; az elveszett remekék nem élednek újjá iparomunkákban. A görög szobrászatról csak görög eredetiek adhatnak helyes képet s az archaeológia tiszteletreméltó leíró-összehasonlító munkája mellett nagy szükség lenne egy művészettörténeti összefoglalásra, amely a megtisztított anyagot minőség szempontjából méltatná. Az első, egyelőre még nem kielégítő kísérlet már megtörtént erre Emil Waldmann Griechische Originale c. könyvében.

A Szépművészeti Múzeum terrakotta-gyűjteményét nézve ilyféle gondolatok merülnek fel. Különös zamatot ad a kiállításnak az a rajta kívül eső aktualitás, hogy a görög művészet ismét félreismerhetetlen hatást gyakorol a modern művészetre. Nem véletlenség, hogy a francia szobrászat két kitünősége, a mostanában elhunyt Bourdelle épügy, mint a más célok felé törő Maillol bevalította és bevallja, hogy a görög művészet az, amelynek legtöbbet köszönhet. Magyar részről Beck Ö. Fülöpöt, akinek kibontakozása görög földön következett be és a Párisban dolgozó Csáky Józsefet említhetnénk mellettük. Különösen az archaikus művészet az, amelynek hallatlan összefoglaló ereje nagy hatást gyakorol. A kiállításon ép ezért nagy, aktuális jelentőséget tulajdonítunk egy női fejnek (11. sz.,

a fal mellett), amely szoros rokonságban van az attikai kórékkel, kitünő minőségű és jó fogalmat nyújt a korai művészet céljairól.

A múzeum terrakottái műhely szerint csoportosítják az anyagot, a rendezés kiválóan sikerült. A mykenei, ciprusi művészettől kezdve gazdag sorozat mutatja be az emlékeket egészen az itáliai műhelyek legkésőbbi termékeiig. Különös érdeklődésre tarthatnak számot a korai lovasszobrocskák, néhány myrinai és kisázsiai mű, a pompás hellenisztikus karrikaturák s a Campana-reliefek, de elsősorban a kecses tanagrai figurák, amelyek a görög derűnek, szellemességnek és bájnak, a kis mérethez kevés eszközzel való sokatmondásnak époly frappáns példái, mint a velük egyidős epigrammák. Ebben a kis gyűjteményben a múzeum görög-római osztálya becses támogatást nyert, pótolja fogyatékoságait s ami fő, tisztább és folyamatosabb képet nyújt az azt életre hívó kultúráról, mint a múzeum márványainak egyelőre igen hiányos sorozata. *Oroszlán Zoltán dr.*, a gyűjtemény rendezője megbecsülhetetlen munkát végzett felállításukkal, amelyben a szigorú tudományos rendszerezés finom ízléssel párosult. *Oroszlán* műve a vastag, kimerítő katalógus, amely bármelyik külföldi múzeumnak becsületére válhatna.

*

A Nemzeti Szalon a Magyar Túrista Szövetséggel karöltve *nemzetközi alpin képkiallítást* rendezett s így a régibb, nagyszerű kollekciók után (akt-, táj- és népeleti stb.) ismét oly képgyűjtemény kerül a budapesti közönség elé, amely tárgy szerint válogatja meg a bemutatnivalókat. Ez a szempont kiaknázatlan megfigyelésekre nyújt alkalmat a magyar művészek alkotási processzusára, tárgyválasztására és formaalakítására vonatkozóan, ezúttal azonban le kell mondani róla, lévén a

kiállítás tárgya és szereplői szerint nemzetközi jellegű. Olasz, német, osztrák, svájci, lengyel, francia és magyar festők versengenek egymással a bemutatkozáson, amelynek értékét és érdekességét nem a műalkotások kvalitásaiban látjuk, hanem abban a szeretetben, amellyel a festők a tiszta levegőjű havas ormokat, kanyargó völgyeket s a fölöttük gomolygó gyorsjárású felhőket megörökítették. A természet csodáihoz való ragaszkodás, lelkesedés, a végzett munkán érzett mély öröm levegője szállong a termekben, ebben valóban különböznek az átlagos kiállításoktól, amely utóbbiak, főképp a nagyobbak, jórészt nem tudják levetkőzni a fáradtságot. A művészek lelkesedésénél, ha lehet, a kiállítás rendezőie még nagyobb volt; minden kis képet szeretettel felaggattak, tényleg üres helyet sem hagytak a falakon, amelyek mégis kevésnek bizonyultak, olyannyira, hogy az anyag egy része a szemközti ház földszinti helyeibe áradt át. A csaknem ezerháromszáz kép, rajz és metszet között néhány jelentős darab akad, a kiállító művészek behatóbb méltatása azonban a monstruózus anyag miatt lehetetlen lenne. A hazai festők közül megemlíthetjük *Katona Nándort*, aki nagyobb kollekcióval szerepel és a svájci havasok ismert ábrázolóját, *Biró Józsefet*. A magyar rész meglepetése *Kőszeghy Elemér* hat szín pompás tátrai tájképe. Kevesen tudják, hogy ezt a nevet a magyar ötvösjegyek legkitűnőbb ismerője mondhatja magáénak, aki, mint e kiállítás mutatja, festőként is jól megállja helyét a porondon.

*

Az Ernst-Múzeum *14. aukció-kiállításán* ismét gazdag anyag került a közönség elé. Az érdeklődés homlokterében az az imponáló méretű hatalmas ötvösmű-sorozat áll, melyet a katalógus hibásan *Rákóczi-kincsek*-nek nevez. Az óriási fedeles serlegek, ku-

pák, billikomok és dísztalak egy felvidéki grófi család birtokából kerültek kalapács alá; a Rákócziakhoz csak a családnak van köze, a kincseknek nincs, külföldi mesterek művei. Magyar vonatkozásuk csak annyi, hogy évszázadokon át magyar főúri birtokban voltak. Közöttük két rendkívüli méretű, trébelt jelenetekkel díszített serleg akad; a legérdekesebb darabok azonban nem ezek, hanem egy spanyol eredetű kerek díztál s egy talpas korsó, az utóbbi II. Lajos és Mária királynő arcképmedáliájával.

Ezen a nagy látványosságon kívül az aukció különösen képekben gazdag. A külföldi mesterek sorozatában néhány jókvalitású és jellemző alkotás található. Ilyen pl. a XVI. század elején működő német festőnek, kire többek között Hans Baldung Grien is hatott, két világos tónusú oltárszárnya. Kitűnő kép *Magnasco* tájháttér nagy kompozíciója, amely bármely múzeumban megállná helyét. *Allomonte* szép rajz, *Lampí* képe, mely egy Esterházy grófnőt ábrázol gyermekével és *Bartolozzi* színes metszetei a jobbak közé tartoznak.

A magyar képek sorozata összefüggő, végig kíséri a fejlődést Markó Károlytól Csók Istvánig. A sort a Velencéből Pestre származott *Marastoni* Jakab vonzó női arckép nyitja meg. *Barabást* néhány portré s az 1840-ben készült Galambposta képvisele; az utóbbi nem mérkőzhetik a néhány hónappal ezelőtt aukcióra bocsátott változatával. *Borsos* József emlékét finom csendélete s a többi műveinél festőibb, tehát kevésbé jellemző Gyümölcsáros leány idézi. Érdekes *Ganzi* Ágost Faun és baccchánsnője, melyet tizenhétéves korában Párisban festett s a jobbak közé tartozik az elfelejtett *Sterio* Károly lakodalmi jelenete. *Molnár* József három műve szerepel az aukción; nője esetlen kompozíció, de rendkívül jellemző erre az egyenetlen képességű

festőre. Festői és izléses *Liezenmeyer* Károly Ezeregyéji regéje.

A század végének itt szereplő művészetéből *Munkácsy* Köpülő asszonya emelkedik ki, vázlat az egyik budapesti magángyűjteményben levő képhez. Sötét, bársonyos tónusban páratlan festőiség nyilvánul meg. Hasonlóan jól képviselt *Székely* Bertalan, akinek egyik legszebb képe, a romantikus elgondolású *Idill* kerül kalapács alá. A Szépművészeti Múzeumban függő képek közül kettőnek variánsa látható, *Hollósy* Kukoricafosztásának és *Benczúr* Bacchánsnőjének; mindkettő gyengébb a múzeumi példányoknál. *Szinyei-Merse* Pál friss tájképe, *Ferenczy* Károly tájhátteres figurája, *Rippl-Rónai* férfiportréja (468. sz.), *Csók* ismert Magdolnája és *Fényes* Adolf érdekes Három gráciája díszére válhat a legizlésebb magángyűjteményeknek.

Az ötvösművek között jókvalitású augsburgi, nürnbergi és orosz munkák akadnak. A porcellánok között legszebb a bécsi, XVIII. század közepéről való *Harlekin*-család, gazdag és szép sorozat látható köszörült üvegekből és fegyverekből. A bútorok között néhány francia darabon kívül empire izlésű berendezési tárgyak vezetnek. A változatos anyagot jelentéktelen egyiptomi és görög-római törmelékek (mécsesek stb.) egészítik ki.

*

A Markó-utcai Bolyai-reáliskolában három rajztanár-festőművész állítja ki újabb képeit, *Balogh* Sándor, *Herritz* Oszkár és *Tihor* Gábor. A közfalakkal intimebbé varázsolt műteremben többnyire kisebb méretű képek függnek, tájképek és csendéletek. A három művész természetfelfogása és formalátása körülbelül megegyező; mindhárman a látottakat adják ke-

vés hozzátétellel, kellemes és kikerekített formában. Feltűnik a rajzos rész biztossága, az apró részletekbe való szeretetteljes elmélyülés, amely záloga egyúttal annak is hogy az ifjúság képzőművészeti nevelésén szolid, kiprobált erők öröködnék.

Még egy alkalmi jellegű kiállítóhelység vernissage-áról kell megemlékezni, a *Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete* Vilmos-császár-út 22. szám alatt levő új otthonában négy fiatal erdélyi festő mutatkozik be: *Orbay* Zsuzsa, *Kazsó* Dezső, *Sír* Andor és *Grabowiecky* Leon. Elszakított területről való fiatalok s minden támogatást megérdemelnék, mert tehetségesek. Nagy kár, hogy a napisajtó elment a kiállítás mellett anélkül, hogy megemlékezett volna róla, holott mind a négy művész már indulásában oly sok invencióról és izlésről tesz tanuságot, hogy további fejlődésükhöz nem ok nélkül fűzünk reményeket. *Kazsó* Dezső például biztos léptekkel halad célja felé s csak kezdő volta miatt van, hogy nagyobb műveiben még nem sikerül koncentrálnia mondanivalóit. Kisebb képeiben vérbeli festőnek mutatkozik; minden dícséretet megérdemel, ahogy a problémát megfogja s annak végére jár. Térbeli elképzelése kitűnő, izlése biztos, kompozícióiban itt-ott meglepően ötletes. Pompásan rajzol, grafikai talán legértettebb művei, különösen az aktfigurák szépek. Hasonlókat mondhatnánk lelkes kiállító társairól, akik ugyancsak nem maradnak mögöttes, valamennyinek munkáját a hivatottak komolysága s meglepő izlésesség jellemzi. Érdekes, hogy mind a négyen mily korszerűen vetik fel a problémákat s hogy az új francia ábrázolási mód mennyire eleven hatású az egy évtizeddel ezelőtt oly divatos németes felfogással szemben.

Genthon István.